

Ročník XVI

duben 2007

číslo 4

Stolečku prostří se

Tak rádi bychom zavolali
někdy jen pro sebe
Stolečku prostří se
Pro druhé snad
v srdci rozbouřeném
zůstává častokrát
Obušku z mošny ven

A zatím den co den
docela samozřejmě
ke stolu zasedáme
zapomínající na tisíce rukou
bezejmenných a ukrytých
bez ustání připravujících
to každodenní
obyčejné a všední
pohádkové

Stolečku prostří se

Josef Veselý „Ve znamení slunce“

Foto: Zdeněk Lín

Úvodem

Přes biliónový státní dluh politici prosazují pořádání olympiády v Praze. Referendum by jim ukázalo, co si o tom myslíme. Poslanci odhlasovali rentu sportovcům. Lidé pronásledovaní minulým režimem mají ubohé důchody (ze svých zaměstnání byli vyhozeni), estébáci mají důchody čtyřikrát vyšší. Peníze na péči o umírající a nemocné prý nejsou. Pan prezident, ač není příslušný odborník, si dovoluje mluvit na světovém fóru k otázce ohroženosti životního prostředí.

Do politické břečky zasvítí plánovaná šestá cesta několika studentů do dětského domova v Zakarpatské Ukrajině. Jak to, že si někdo bere navíc takovou svíravou starost? To je služba životu! (Už jsme o nich v Okénku psali. Více na str. 10)

Po řadu dnů, krok za krokem, slavíme Velikonoce. Mesiáš přišel nenápadně – ukázalo se, co v kom je! Nebyl chráněn uniformou ani úřadem. Někdo jen donášel, jiný jen pomlouval, další pouze přitakával nadřazeným nebo plnil rozkazy. Čím to, že Ježíš unesl všechnu přetvářku obilných hrobů a zjevnou nesnášenlivost? Od vlastních!

Jak to, že se znovu vrátil k těm, kteří jej odepsali? Je na nás závislý?

Mít takového přítele, to se už nemusíme tolik bát smrti.

/v

STRACH Z EVOLUCE

Zemřelý papež W. napsal kdysi P. Coynemu, že evoluce není pouhá domněnka, ale skutečnost, týkající se i pravd víry. Naše poznání se pomalu ale jistě posunuje a prohlubuje. Evoluce je narůstání kvality. Naši spoluobčané vyznávající přetvářky se vrací zpět: v lepším případě se narodím znovu, budu se muset opět učit chodit na nočník a počítat násobilku. To přece není nová kvalita, to je krok zpátky!

O tom všem se můžeme radit s naším rozumem. Ale víra v Kristovo slovo je překvapující pohlazení. A potvrzení tuchy lidské duše. V oslaveném životě po smrti už bude člověk žít opravdu jako bytost završená duchem. Víme o tom víc? Ano; máme přece slova pocházející z jiného světa, známe zásady „nebeského“ života! Je to třeba Kázání horské, láska k nepřítelům, pokora proti pýše, nesení životních křížů. Někdo tak „nebesky“ žije už teď a zde! „Kdo ve mne věří, MÁ život věčný.“ „Nebe“ je tak – jako v jádérku

**Je božským privilegiem
být vždy milován méně než milovaný.**

C. S. Lewis

**Všechno je jednoduché a prosté.
Snad proto nerozumějí lidé Bohu,
že je tak prostý.**

Otokar Březina

– už zde na zemi. Jáderko dozraje v plod: „Já přijdu a vezmu si vás k sobě.“ Bude někdo, kdo v tu chvíli odmítne odejít s Kristem a půjde sám, na vlastní pěst?

Jako dítě jsem se ptal maminky na smrt. Jeli jsme z hlučného Brna domů a v tunelu mně stiskla ruku: „Teď dej pozor!“ Z toho hluku a tmy jsme vyjeli do ticha: stráně, lesy, řeka, květiny, na kopečku náš domov. „Tak nějak to bude ve smrti!“

Nedávno pěkně hovořil Mistr Šerých: „Nejkrásnější na světě je tajemství!“ Tak si ho tedy o Velikonocích užijme! *Jan Rybář*

vykoupení a spása

Josef Zvěřina k jubilejnímu roku 1983

Svět, ve kterém žijeme, stojí vůči vykoupení (Božímú činu) a spáse (naší situaci v Bohu) buď nechápavě, nebo odmítavě. Vykoupení? Od čeho? Podle optimistů není hřích (přelud nevinosti), jsou jen úchytky ve vývoji, chyba je v přírodě, v dějinách, ve společnosti (teorie omluv). Anebo se upadá v těžký pesimismus: Vykoupení? Podívejte se na tento neutěšený, ba příšerný svět – ten že je vykoupen?

Trochu podobná je situace v různých náboženstvích. Židovství stále očekává vykupitele, islám jej zavrhuje. Buddhismus Boží zásah do lidských dějin odmítá, protože vykoupení nadpozemskou silou snímá člověkovu odpovědnost za zlo, ale zlo se může odčinit jen dlouhou řadou převtělování. Naopak tzv. vykupitelské sekty propadají nové gnózi, nové mytologii šťastných a blažených, pro něž svět tone v růžových mlhách. Filosofie novověku zdůrazňuje, že každý čin, tedy i zlý, je vždy osobní: ukládá odpovědnost. Vykoupení tuto odpovědnost údajně ulehčuje, ne-li zlehčuje, je to neuskutečnitelný slib, vede k pasivitě, odcizení atp. Člověk musí být sám sobě vykupitelem. Marxismus nabízí jiné vykoupení – postátněním výrobních prostředků, změnou výrobních vztahů a nastolením beztržidní společnosti.

Na této situaci mělo podíl i křesťanství, životem i teologií. Sv. Anselm (+1109) se první pokusil o soustavnou „teologii vykoupení“ – byla to však spíš meditace zbožného mnicha o propastné vzdálenosti a bezmocnosti hříšného člověka před Boží svatostí. Tato modlitba ustrnula v podobě jakoby právního zadostiučinění: Bůh se pro naše hříchy urazil, tato urážka je nekonečná, člověk ji nestačil odčinit, proto se musel Boží Syn vtělit a na kříži obětovat za nás, aby uraženému Božímú majestátu přinesl zadostiučinění k naplnění spravedlnosti. – Ale představa „uraženého Boha“, který vyžaduje zadostiučinění smrtí svého Syna, je cizí Novému zákonu. V citlivější formulaci (my jsme urazili Boha) může přinášet částečný pohled na tajemství vykoupení a spáasy, ale může i vyvolat představu krutého Boha, oběti jako krvavé události, hříchu jako vševládné mocnosti.

Lutherova představa „výměny úloh“, že Kristus se stal archihříšníkem, abychom my byli bez hříchu, je spíš básnickou metaforou než hlubším vhledem do skutečnosti vykoupení a spáasy.

Ježíš vystupuje i v nejstarší křesťanské tradici jako ten, který vydává své tělo a vylévá svou krev na odpuštění hříchů. To je vrchol-

ný Ježíšův čin, vyvrcholení jeho vydanosti, celé jeho „proexistence“, jeho bytí pro nás (Schürmann). Zbavit jeho smrt významu zástupné oběti by znamenalo zbavit ji jejího nejvladnějšího smyslu (Schürmann, Käsemann, Smolík).

V podobenstvích synoptiků je často něco ztraceného, co je zachraňováno (zbloudilá ovce, ztracená drachma, marnotratný syn). Ježíš odpouští hříchy, uzdravuje nemocné, křísí mrtvé – je dobrým pastýřem, který dává život za své ovce. V janovských spisech je Ježíš Kristus světlo, pravda, život, cesta – protože není vykoupení jiné než v něm (proti gnózi, která viděla vykoupení v poznání pravdy a v extázi).

Nejrozsáhlejší a nejhlubší popisy tajemství vykoupení a spáasy máme u sv. Pavla. Jsou jednak vzaty ze světa obchodního: zrušení dluhopisu, vykoupení ze světa právního: osvobození, ospravedlnění, zadostiučinění; ze světa mravního: smír, odpuštění (zástupní) oběť.

Foto: Alena Nováková

Nejhlubší výrazy však jsou: proměna, uzdravení, očista, znovuzrození, obnovení (synovství), nový člověk, nový život, nové stvoření, posvěcení, pečeť a záruka Ducha Svatého. Máme tedy úžasné rozpětí významů. Bylo by chybou, kdybychom svedli celé Boží tajemství vykoupení a spáasy na jeden výraz. Naopak toto bohatství nám dává možnost hluboce prožívat největší dar a také o něm tak mluvit!

Je třeba znovu a znovu číst a znovu rozjímat veliké texty: Ef 1,3-14; 2,4-10; Jan 2,2-14+3,5; Gal 1,4 aj.)

Dnešní teologická reflexe se pokouší přiblížit radostnou zvěst o vykoupení dnešnímú světu.

Kdo nás vykoupil? Důsledně zdůrazňujeme trojiční charakter spáasy. Otec tak miloval svět, že nám pro naši spáasu daroval nejdražší dar – svého Syna. Ten svobodně a dobrovolně vykonal spásnou vůli Otcovu i svou. Celým svým životem, který byl počat, napl-

něn a dokonán jeho Duchem, Duchem lásky. Tedy celá nejsvětější Trojice – každá osoba svým vlastním způsobem – nám přináší, nabízí a uskutečňuje s naším přijetím dílo radikálního smíru. Není to člověk, který první „přináší smírnou oběť uraženému bohu“, ale je to Bůh, který „obětuje“ člověku, Otec svého Syna, který vydává sebe. Duch jako nový přímiluvce, utěšitel a posvětitel, pomocník a zastávce dokonává Kristovo dílo.

Z čeho nás Bůh vykoupil? Zajisté z hříchu. Ale mnohem důležitější je hlásat, že se „pro nás a pro naši spáasu stal člověkem“! Daleko závažnější je, k čemu nás vysvobozuje! Že Boží spása je naplněním našeho lidství. Že jsme spaseni nejen Bohem, ale v Bohu a pro Boha. Že tedy spása je přítomný děj – ne něco, co se stalo před 1900 lety na Kalvárii!

Jak se uskutečňuje spása, skutečná spása celého člověka, z jeho duchovní smrti, hříchu i zákona lidské slabosti? Obětí Ježíše Krista. Je to poněkud rychlá odpověď a zaslouhuje vysvětlení, tím spíše, že ji zpochybňují někteří teologové – a že ji jiní lidé banálně odbývají: Co z toho mám, když druhý za mne umře?

Oběť má dvě stránky, jednu těžkou, bolestnou, až krvavou – druhou duchovní, která jí teprve dává smysl. Kde se něco rodí, bývá oběť: zro musí zemřít, aby vydalo plod, matka rodí v nebezpečí života a v bolesti, myslitel a umělec obětuje svobodně sebe své tvorbě. V tom smyslu je oběť vrcholným mravním činem, nejvyšším darem lásky. Tak se Kristus „vydal do krajnosti“ (kenósis – srov. Flp 2,6-11; Jan 10,10b-18+13,1; 15,13).

Proto je smysluplná oběť zástupná, za druhého, snad

lépe: pro druhého. U Ježíše ještě podle Pavla i místo nás, protože čin vykoupení není plně v našich silách. Celý jeho život byl „bytím-pro-nás“, takže jeho smrt byla jen vyvrcholením a dokonáním. Celým svým životem i smrtí se postavil za svá slova, za své dílo pro nás. Smrt (ale pak i vzkříšení a oslavení) byla svědectvím, že se nám daroval cele; proto říká emauzským učedníkům, že „musel“ trpět – a tak vejít do slávy.

Tím máme napověděno také, proč se obětoval a k čemu je vykoupení/spása. Ne jenom „zadostiučinění za urážky“, na „odčinění hříchů“. V tajemství vykoupení se zjevuje nejplněji – na rozdíl od pohanských představ usmíření božstva – především Boží láska. Bůh první přichází k nám, potřebným spáasy, jako otevřeně nebe, jako znamení naděje. Advent lidstva – jeho očekávání – se naplňuje, Bůh je tak skutečně Emanuel – Bůh s námi. Bůh přichází k člověku: Boží všudypřítomnost se „prolamuje“ v blízkost milosrdnou, slitovnou, zachraňující a posvěčující. Je s námi Otec, skrze Syna, v Duchu Svatém

Ó králi Velkého pátku

jenž jsi byl ke kříži přibýtu

Ó Pane, jenž jsi utrpěl

zranění, rány a ztráty.

Ukryváme se

pod štít tvé moci.

Kéž aspoň část plodů ze stromu tvé lásky

spadne na nás této noci.

starobylá irská modlitba

– celý Bůh s námi a pro nás, v nás a před námi. Dává nám účast na svém životě, vtahuje nás do svého společenství. To je jeho pokoj a mír – jaký svět nemůže dát.

Duch svatý zpřítomňuje vykoupění v každém křtu, v každém odpuštění hříchů, v každém slavení eucharistické oběti. Tak nás posvěcuje a zasvěcuje: oběť je sacrificium! Dává i pravou svobodu, sjednocuje vykoupění, naplňuje je plností lidskou i Boží.

Ovšem vykoupění je spásou člověka. „Člověk nemůže žít bez lásky. Je sám sobě nepochopitelnou bytostí a jeho životu chybí smysl, jestliže lásku nepozná, nesetká se s ní, nezakusí ji, neschvaluje její zásady a neprokazuje ji sám činně druhým. Proto právě Kristus Vykupitel zjevuje plně člověka samotnému člověku. A to je také – můžeme-li se tak vyjádřit – lidská složka tajemství vykoupění. V ní nalézá člověk velikost, důstojnost a hodnotu lidské přirozenosti vlastní. V tajemství vykoupění člověk znovu dochází svého výrazu. Určitým způsobem je znovu stvořen (Jan Pavel II., enc. Redemptor hominis 10).

Vykoupění nepůsobí automaticky, mechanicky, magicky. Jsme dělníky své spásy, odvažme se říci: spoluvykonavatelé. Tak je vykoupění Boží výzvou, abychom „spasili svou duši“ – neboť co prospěje člověku, kdyby získal celý svět a ztratil svou duši? (srov. Mk 8,36); máme vykupovat i čas (srov. Ef 5,16) a mrtvé skutky (srov. Žid 9,14).

Vykoupění je pověřením a posláním. Jako Kristus, tak i vykoupění nežije již sobě, má žít pro druhé! „Osvobození od hříchu, stali jste se služebníky spravedlnosti“ (Řím 6,19). „Vybízím vás, bratři, pro Boží milosrdenství, abyste sebe sami přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť; to ať je vaše pravá bohoslužba (...) jeden druhému sloužíte jako jednotlivé údy“ (Řím 12,1.5). „Proto přijímejte jeden druhého, tak jako Kristus k slávě Boží přijal vás“ (Řím 15,7). Charismatickými dary Ducha jsme zasvěceni k „službě smíření“ (2Kor 5,18).

Jsme vykoupěni také pro Boha! „Ve své lásce nás předem určil, abychom rozhodnutím jeho dobroty byli skrze Ježíše Krista přijati za syny a chváli slávu jeho milosti (...) stali se chválou jeho slávy (Ef1,5,6,12; srov. Řím 8,18;15,7; 1Kor 10,31; Sol 2,12; Kol. 3,4 aj.)

Teologické listy 1/2007

O VÝZDOBĚ MISTROVICKÉHO KOSTELA

Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.

Nebudeš mít jiného boha mimo mne. Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.

(Ex 20,2-4)

Křesťanský kostel není chrámem.

Prof. Josef Cibulka, vědec evropského formátu, rodák z Ústí n.O.

Je náročné mluvit o Bohu; je jiný než my. Sama Bible vypráví o Bohu pomocí mnoha obrazných ličení.

Nikdo z nás si nemyslíme, že by snad v nějakém obraze či soše mohl přebývat Bůh (proti těmto pohanským představám byl biblický zákaz obrazů postaven). Přesto musíme zákaz zobrazování Boha brát velice vážně a zodpovědně.

V našich kostelech se obrazy prosadily; mají ovšem odpovědně a pravdivě vyprávět!

V pohanských chrámech „bydlelo“ božstvo. Už král Šalomoun řekl: „Já vím, Bože, že ty nemůžeš bydlet v nějakém domě z kamene ...“

Naše kostely nejsou „domem božím“, slouží k bohoslužebnému setkávání. Vyšly ze synagogy (ta byla původně školou) a z jídelny. Ježíš nás vyučuje a doučuje slovu Božím a zve nás ke svému stolu. Ruské přísloví říká: „Kostel nedělají zdi z kamene, ale lidská srdce“.

Kostel v Mistrovicích je zajímavý svou výzdobou. I mírný pan farář Petr Ducháček říkával, v žádném kostele se necítím tak dobře, jako v mistrovickém.

Pan farář František Karel byl přemýšlivý, pružný a odvážný. Původní zařízení v mistrovickém kostele bylo silně napadené červotočem, jako ve většině kostelů (pokud neseženeme peníze na jejich opravu, postupně se rozpadnou), a protože nebylo nijak umělecky cenné, rozhodl se P. Karel výzdobu a zařízení kostela úplně změnit. Kolem roku 1970 požádal akad. malíře Vojmíra Vokolka z Pardubic o výzdobu kostela. Tak mistrovický kostel vystoupil svou výzdobou z řady běžných vesnických kostelů.

Některí farníci změnu těžko nesli. Zatímco své příbytky si modernizujeme, na kostel si většinou nenecháme sáhnout. Jenže kostel nemá být muzeem a není-li zařízení umělecky významné, není důvod na něm lpět, zvláště myslíme-li na potomky - aby jim bylo v kostele dobře. To se v Mistrovicích povedlo, navíc výzdoba kostela klade příchodím otázky...

Na obrazech jsou postavy jasných a přímých tváří. Bůh nám nabízí své přátelství. Jsme zváni k odpovědi na Boží nabídku.

Na levé straně presbytáře je freska návštěvy

Boha u Abraháma.

Setkání s Bohem je náročné. Jak se má Bůh ukázat člověku, aby se nebál?

Přicházejí tři muži. Bůh není „starý mládenec“, žije ve společenství „jednoho pro druhé“.

My lidé jsme stvořeni k obrazu Božím, jen s druhými můžeme zobrazovat Boha. Jen dobrými vztahy můžeme zobrazovat Boha. Skrze nás a naší péči mají nejen lidé, ale i živočichové, rostliny, pole, les, voda, země, všechno stvoření zakoušet přízeň boží. Svět nám byl svěřen a darován, abychom jej dotvářeli k větší kráse, většímu bezpečí a snadnějšímu soužití.

Na pravé straně presbytáře je namalován Adam, Eva a jejich syn Sét.

Po Kainově vraždě Ábela byl Adamovi a Evě dán další syn – Sét.

Rodina je základní buňkou společenství. Přesto, že jsme se propadli z Ráje, přesto, že v mnohém žijeme svévole, na nás Bůh nezanevřel. Svěřuje nás jednoho druhému, dává nám to nejcenější co má – děti. Děti jsou darem a úkolem, máme je uvádět do života, můžeme jim mnoho dobrého odkrývat ...

Vpravo vpředu lodi kostela je znázorněna církev svatá.

(Církev znamená společenství lidu Božího. Patří do ní všichni pokřtění; je podmnožinou dětí božích).

V pozadí je strom života. Od nepaměti hledáme „elixír života, kámen mudrců a jak vyrobit zlato“. Ve starých mýtech si božstva žárlivě střežila nesmrtelnost a další poklady jen pro sebe. Toto jedinečné bohatství představuje v Bibli strom života – ten dává Bůh lidem v Ráji.

Kristus je pro nás „stromem života“; přijetím ovoce jeho přátelství a jeho životního stylu se nám otevírají nové, netušené a věčné možnosti.

Některí lidé ovoce toho stromu zahazují, obracejí se ke stromu zády, jdou pryč svou cestou.

Ti vpředu, stojící čelem, o ovoce stromu života stojí ...

Některé lidi právě toto vyobrazení pohoršovalo: „Takhle vypadá církev? Kde jsou církevní preláci v mitrách, kde svatí se zlatými dráty okolo hlavy, nikdo neklečí a nespíná ruce k modlitbě. Lidé na fresce vypadají jako čekající lidé na zastávce autobusu!“

Copak tak nevypadáme? (Copak jsme tak nevypadali v šedesátých letech? Zatímco v socialismu byli postižení lidé uklizení do „Ústavů sociální péče“ někde stranou v lesích, církev o tyto lidi stála, nestyděla se za ně, řádové sestry o ně s láskou pečovaly a nesly s nimi společně své vyhnanství. Maminka pečující o své dítě je přece také vyslancem božím. Skrze její náruč, důvěrně děcku známou, Bůh objímá a pečuje o své děti ...

Naši vinou a vinou špatných obrazů se slo-

vo „svatý“ stalo kým. Ale svatý znamená zasvěcený. Bůh se nám „zasvětil“, žije pro nás. Kdo objevil krásu jeho přátelství a jeho službu životu, odpovídá tím, že se k Bohu přidává, zasvěcuje se stejné službě.

V čele presbytáře je obraz s textem z knihy Zjevení sv. Jana: „**Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze stromu života**“ (Zj 2,7) Ježíš je přítel, objímá své přátele a obdarovává je. O stromu života mluví první i poslední stránky Bible. Bůh nám na začátku nabídl veliké dary. Jestli se rozhodl pro přátelství s námi, nic a nikdo jej od tohoto rozhodnutí nemůže odradit. Ani naše mrzačení světa. Bůh vyhledává pokazeného člověka. Každého hříšníka, který o něj stojí, zve do své blízkosti. Na člověku Ježíši vidíme, jak s námi Bůh jedná.

Stůl je středem bohoslužebného prostoru. Prostřený stůl je symbolem domova (doma nás někdo čeká, doma jsme vítáni, tam máme své místo). Doma se scházíme okolo stolu, prostřený stůl nás zve (nejen k nasycení žaludku).

V kostele s námi Bůh slaví své přátelství. Ježíš geniálně vymyslel a daroval nám svou Hostinu, mluví k nám mluví srozumitelnou řečí, vychází z našeho života a z našich zkušeností.

Bůh slouží člověku, nikoliv člověk Bohu. U Boha jsme doma, on nás zve ke svému stolu, on sám se nám dává, hostí nás svým přátelstvím ...

Na přední straně stolu vystupuje jednoduchý reliéf lámaného chleba nabízeného do šířky – všichni jsou zváni.

Ambon (pult) slouží k předčítání slova božího a k jeho vyučování. V čelní stěně je obrys Orla – atribut (znak) nejmilejšího Ježíšova učedníka Jana, který nejvíce porozuměl svému Učíteli, Mistru, Pánu a Příteli.

Otvory ve stěnách ambonu ukazují na sílu slova Božího pronikajícího vším ...

Prostor pro uchovávání Těla Páně se nachází v čelní zdi lodě na levé straně.

Ježíš chce přebývat v nás a uprostřed nás. Nás chce proměňovat do podoby dětí Božích. Tak jsme jej poznali. Získal si naše srdce, chceme se mu podobat. Nevnučuje se, nechce nás ohromovat, zve nás.

Tělo Páně uchováváme především pro ty, kteří se nemohou účastnit bohoslužeb (aby si nepřipadali odstranění), včetně nemocných nebo umírajících. (Ježíš je nám milým průvodcem života – i v soutěse smrti, kam nás už nemohou provázet naši nejbližší.)

Křížová cesta je výtvozem lidové zbožnosti. Evangelia vyprávějí především o Ježíšově činnosti: učil, těšil, pozvedal ponížené, povzbuzoval, pomáhal potřebným, vracel důstojnost padlým, uzdravoval, odpouštěl ..., to vše jej nakonec stálo život.

Vokolkova křížová cesta nevystupuje do popředí, jen připomíná, čím Ježíš nakonec zaplatil za svou obětavost ...

ČEŠI ZJIŠTŮJÍ, ŽE I SMRT MŮŽE BÝT DOBRÁ

Naše doba má už jen málo tabu, zato jedno pořádné. Umírání. Moderní medicína je z rodinného života vykázala za plenty nemocničních pokojů, kult mládí a krásy je vyhnal z veřejného prostoru. Navzdory tomu však dnes přibývá lidí, kteří se před smrtí nechtějí dál schovávat. A plně tři čtvrtiny Čechů si přejí, aby jejich život skončil tam, kde naši předci umírali po staletí: doma v rodině.

Plavovlasá žena v přízemí rodinného domu v pražské Písnici se zamyšleně dívá oknem ven do zahrady a v očích se jí občas zalesknou slzy. „Byla to jedna z nejlepších věcí, jakou jsme spolu v životě udělali,“ říká. Hana Kolářová mluví o manželství, ale nemá na mysli ani energeticky úsporný dům, který s manželem postavili, ani výchovu dětí. Má na mysli smrt. Právě v místě, kde sedí, před čtyřmi měsíci zemřel její manžel Michal Novotný.

„Někdy 25. 6. při návratu z Chocně mě při vystupování z auta zabolalo v zádech, ale nepokračovalo to jako houš. Bolest se přestěhovala do levé nohy - kyčel, sval nad koleno, třísla,“ píše se v úvodu v deníku, který paní Kolářová pokládá na stůl. Michal Novotný si jej vedl během nemoci. O kus dál se příčina bolesti vyjasňuje: „Nádor na pánvi, asi metastáza, je třeba najít ložisko. Hanka statečná, zničená, milující.“ Na podzim roku 2005, v době, kdy lékaři panu Novotnému diagnostikovali primární nádor v ledvině, je písmo ještě úhledné a čitelné, během následujících měsíců se ale roztřeše a zkroutí - posledním záznamům už lze rozumět jen stěží. „Byl to neustálý, deprimující sešup,“ shrnuje manželovu nemoc smutně paní Kolářová. Bolesti silily, pacient střídal špitály, začal chodit o holi. Prošel dvěma operacemi, ale nic nepomohlo. Metastázy se šířily dál, rozežiraly mu pánev, pak obratle v páteři. „Někdy v březnu 2006 mi lékaři na onkologii řekli, že už mu nemají co nabídnout. Že umře, ale nemám mu to prý říkat,“ vzpomíná paní Hana. „Přišlo mi to dost drsné, cítila jsem se na všechno sama.“ Praktické problémy se vršily. Paní Hana se už delší dobu necítila psychicky příliš fit a odmítala řídit auto, takže manžela s ní do nemocnice vozil její otec. Jenže teď metastázy postoupily tak, že Michal Novotný už

Foto: Jan Roháč

Pan Vokolek svou tvorbou i životem neplul s davem. Jeho výzdoba v mistrovickém kostele vypráví, klade nové otázky, zve k hledání odpovědí; nenechává nás chladnými. /v

nebyl schopen bolesti sedět a v případě komplikací do nemocnice dojíždět. „Ošetřující lékařka mi řekla, že nejlepší, co pro něj můžu udělat, by bylo nechat ho doma. Ale bylo jasné, že přijdou další zdravotní komplikace, které sama nezvládnou,“ říká Hana Kolářová. „Špitál k tomu neměl žádné konkrétní doporučení nebo rady, lidé tam jen bezradně krčili rameny a říkali, no dělejte co umíte, když tak ho odvezte na spádovou internu. Naštěstí mi v tu dobu jeden kolega, který měl zkušenost s umíráním maminky, doporučil služby domácího hospice Cesta domů. Zavolala jsem jim a oni přišli na první návštěvu.“

Michal Novotný už do nemocnice nemusel. Poslední měsíce života prožil nepohyblivý v péči své ženy, jejich rodičů a dvou synů. Lékaři a sestry Cesty domů, kteří k jeho lůžku několikrát týdně docházeli, se starali o to, aby měl co nejmenší bolesti a netrpěl fyzicky ani mentálně. A dá-li se v bezprostřední blízkosti smrti mluvit o spokojenosti, panu Novotnému k ní moc nechybělo. Začátkem července ho navštívil dokumentarista Tomáš Škrdlant, který připravuje film o domácí hospicové péči, a udělal s pacientem rozhovor.

Na záznamu vidíme velmi slabého, ale vyrovnaného muže na lůžku v prosvětlené místnosti jeho domu. Vedle sebe má knihovnu, aby mohl číst a pracovat, před sebou televizi, po ruce kyslíkový přístroj pro chvíle dušnosti. Nad hlavou mu visí indiánský lapač špatných snů z ptáčích per, zrcadlo umožňuje pacientovi pohled na stromy do zahrady. Mluví ztěžka, ale slova velmi pečlivě promýšlí.

„Zažil jsem celkem sedm klinik, čímž jsem poznal naše zdravotnictví opravdu do mrtvé. Pak jsme se ženou náhodou zjistili, že tady existuje organizace, která je něco docela jiného, něco přímo opačného,“ říká muž na lůžku. „Většina zdravotnictví se stará o lékaře, o organizaci provozu, pak o tu nohu, kterou je třeba operovat. A úplně na posledním místě je pacient. Kdežto Cesta domů, ta se stará o vás.“ Den po natáčení Michal Novotný upadl do komatu a před polednem zemřel. Jeho žena seděla vedle něj a držela ho za ruku.

Objev

Umírání doma si nepochvalují jen pacienti na smrtelné posteli či specialisté na paliativní medicínu, jak se odborné péči o terminálně nemocné říká. Jako optimální závěr života je doporučuje Světová zdravotnická organizace, a jak už bylo řečeno, je také přáním většiny z nás. Jak zjistil rozsáhlý výzkumný projekt Umírání a paliativní péče v ČR z roku 2004, zemřít doma si přejí tři čtvrtiny

Čechů (v nemocnici 2 %), v realitě se to ale podaří sotva čtvrtině, z níž významnou část samozřejmě tvoří úmrtí náhlá.

Příběh pana Novotného dobře ukazuje výhody. Měl nablízku svou ženu a děti, několikrát týdně ho navštěvovali přátelé, rozloučit se přišly i bývalé milenky. Když to ještě šlo, Hana ho na kolečkovém křesle vzala do nedalekého lesa, zajeli si zavzpomínat na místa, kde spolu randili před svatbou. A okolo mu dokonce umožnilo do poslední chvíle pracovat. Bývalý ředitel rozhlasové stanice Regina si na penzi vydělával pravidelným psaním a nahráváním sloupků o češtině pro Český rozhlas. Když už nemohl vstát z lůžka, žena mu přistavila knihovnu, desetiletý syn se naučil obsluhovat nahrávací zařízení půjčené z rozhlasu a nehybný pacient s notebookem na klíně pokračoval v práci - poslední sloupek napsal ještě den před smrtí. Poslední měsíce a týdny života mívají podle odborníků také velký potenciál léčit lidské vztahy, čemuž domácí prostředí samozřejmě napomáhá. „Naučili jsme se žít v přítomnosti, těšit se z každého nového dne a z každé minuty, co jsme spolu,“ vypráví paní Kolářová. Umírající muž na záznamu dokumentaristy souhlasí. „Největším objevem mého života je moje žena,“ říká a nezní to jako fráze.

Jde to, ale ztuha

„Život před smrtí není odpaděk, ale důležitý čas, při němž padají důležitá rozhodnutí,“ myslí si ředitelka zmíněného domácího hospice Cesta domů Martina Špinková, „i v posteli lze prožít velké věci, ale většinou k tomu potřebujete zázemí.“ Právě nejistota a strach z toho, jak se dá péče o naše nemocné bližní vlastně zvládnout, je nakonec faktorem, který mnoho lidí od umírání doma odradí. Skutečnost, že naše praprababičky to také zvládly samy, přitom v dnešní době není k použití. S rozvojem moderní medicíny se finále lidského života zásadně změnilo. Před sto lety jsme umírali poměrně rychle (v době bez antibiotik především na infekce), dnes žijeme mnohem déle, ke konci ovšem často ve stavu chronické nemoci. Umírání se prodloužilo a diagnóza nevyléčitelného stadia rakoviny znamená také připravit se na závěrečné týdny (někdy měsíce) nepohyblivosti, přebalování, opiatových injekcí do žíly a zvládání těžkých komplikací. Jde to vůbec doma?

Ano, ale v cestě stojí několik překážek. Předně potřebujete zázemí lékařů a sester. Praktický lékař ani nemocniční specialista vám nepomůžou, na Západě proto běžně fungují mobilní paliativní týmy, které pacienta několikrát týdně navštěvují doma; kromě doktorů bývá k dispozici také sociální pracovník, psycholog a duchovní. Umějí léčit silnou bolest, aniž by pacienta ordinovanými opiáty příliš zbavovali jasného vědomí (což je docela věda), poradí si s komplikacemi typu proleženin, dušnosti, úzkosti ze smrti, půjčují rodinám speciální pomůcky. Starají se nejen

o člověka na prahu smrti, ale i o jeho blízké, pro něž je situace stejně tak nová a stresující. Vysvětlí jim, na co se připravit, například jak zvládat předsmrtnou agonií, jak se před koncem mění chuť k jídlu, připomenou jim, jak důležité je odcházejícímu členovi rodiny říct, že ho máme rádi. Jejich práce nekončí s posledním výdechem pacienta, i v období truchlení se na ně mohou pozůstalí obrátit s žádostí o praktickou radu nebo třeba pomoc psychologa. „Máme pravidlo, že pokud o to pozůstalý stojí, může využívat našich služeb ještě rok po smrti svého blízkého,“ říká ředitelka českého domácího hospice Cesta domů Martina Špinková.

Servis domácího hospicové služby pacient neplatí. Nejde totiž o žádný nadstandard, ale běžnou zdravotně-sociální službu, která se vyplatí celému systému zdravotnictví: návštěvy v domácnostech stojí mnohem méně, než tráví-li nemocný své poslední dny v nemocnici, třeba na drahém onkologickém lůžku. Jenže tady v tom bodě se česká praxe začíná rozcházet s tou západní. Ani u nás v zařízení typu Cesty domů platit nebudete, jenže na rozdíl od západních kolegů české

domácí hospice nejsou hrazené ze zdravotního pojištění - zdejší vyhlášky to neumožňují. Aby tedy mohly domácí hospice pracovat, musejí každoročně nasbírat peníze v grantových řízeních, což jim samozřejmě nezájímá příliš stabilní existenci. Výsledkem je, že jich máme zoufale málo a vznikají zcela nahodile z nadšenectví konkrétních lidí. Pro srovnání: ve Velké Británii zpravidla funguje malý domácí hospicový tým i v patnáctitisícovém městě (dohromady je jich na ostrovech několik set), u nás má milionová Praha jediný (další, mnohem menší, začínají třeba v Ostravě, Plzni nebo Čerčanech), ale Brno žádný. Není asi třeba dodávat, že bez zázemí profesionálů se umírající ve vlastní posteli mění ve velmi strastiplný čas, jemuž se každý raději vyhne. Ostatně vyhráno nemají ani nemocní, v jejichž městě mobilní hospic existuje: zpravidla má takový přetlak, že musí část pacientů odmítnout.

Druhou zásadní otázkou, na kterou narazí člověk rozhodnutý postarat se o umírajícího člena rodiny, je kde vzít na tuhle péči čas a peníze. Těžce nemocný potřebuje po několik týdnů až měsíců permanentní asistenci, zdejší zákony ale jeho blízkému neumožňují vzít si volno z práce, po němž by měl garantován návrat jako v případě mateřské dovolené. „Velmi typická je situace, kdy paní

po padesátce umírá manžel,“ popisuje své zkušenosti Martina Špinková, „ráda by se o něj postarala, ale kdyby zůstala pár týdnů doma, riskuje výpověď“. Zároveň tuší, že po jeho smrti jinou práci už nesežene. Na Západě je uzákoněna možnost vzít si volno a pak se vrátit.“ Cesta domů za změnu v paragrafech několikrát lobbovala na ministerstvech i v parlamentu - pořádala dokonce semináře v Senátu. „Senátorů přišlo málo, poslanců ještě méně, a nic se nezměnilo,“ krčí rameny Martina Špinková. „Zdá se mi, jako by do sněmovny ještě nedolétla zpráva o tom, že lidé jsou smrtelní.“

Foto: Blanka Nováková

Všechno bylo jinak

Kdokoli se setkal s Marií Goldmannovou, vám o ní řekne tolik superlativů, že tomu ani nechcete věřit. Obětavá, laskavá, respektující vaše potřeby a přitom vysoce profesionální, žena, která neváhá odejít ze silvestrovského večírku, aby navštívila umírajícího pacienta, nechybí na jeho pohřbu a ráda zajde s pozůstalými na kafe. U doktorů ve službě to nebývá tak docela samozřejmě.

Zvědavé čekání na zakladatelku a vrchní lékařku Cesty domů

přeruší příchod dámy, jež zrovna nepřipomíná světici, která vyprovodila stovky lidí na onen svět. Pozitivní, vitální a výborně naladěná padesátice se právě vrátila od zemřelého pacienta a zapaluje svíčku, jež bude v kanceláři Cesty domů hořet za klid jeho duše. „To děláme vždycky,“ informuje, k tomu zvesela prohodí pár slov s kolegyněmi a varuje posluchače, že dokáže mluvit mnoho hodin bez přestání. Svůj slib dodrží, nudit se ovšem nebudeme.

„Medicínu dělám přes čtvrt století a vždycky jsem si myslela, že jsem k pacientům docela hodná,“ vypráví Marie Goldmannová, „pak jsem ale sama onemocněla a všechno bylo jinak.“ Kariéru internistky přerušila v druhé polovině vážná a nebezpečná nemoc. Paní Goldmannová byla blízko smrti, na čas ztratila schopnost mluvit. „Najednou člověk nebyl v bílém plášti, ale v pyžamu a někam se propadl. Doktoři se bavili nade mnou, o mně, ale nikdy ne se mnou. Došlo mi, jak jsou vůči pacientům neosobní,“ vzpomíná. „Ale nejvic mě tehdy mrzelo, že jsem svému muži nikdy pořádně neřekla, jak moc ho mám ráda.“ Marie Goldmannová to naštěstí ještě stihla: řeč se jí postupně vrátila, po třech letech se nemoc stabilizovala a ona se zvolna mohla začít vracet do života „Měla jsem

pokračování na str. 10

AKTUALITY

SLAVENÍ VELIKONOC
Pořad bohoslužeb je uveden na str. 12

Na Zelený čtvrtek a Velký pátek začínají bohoslužby v 18 hod.
v kostele sv. Václava v Letohradě.

Při obřadech **Zeleného čtvrtku** poděkujeme zástupně těm, kteří „myjí nohy“ druhým
- slouží potřebným a farnosti.

Společně s **dětmi** se sejdem na **Velký pátek v 14 hod.**
v kostele sv. Václava v Letohradě.

Na Bílou sobotu bohoslužby nejsou, církvev v tichu čeká na liturgii Veliké noci (jíž začíná den Vzkříšení).

Slavnost Vzkříšení na Orlicí v 5 hod. ráno.

Kdo chce přijít jen na mši, ať přijde v 6.30 hod.

V kostelech je ještě zima, nenechte se zmást venkovní teplotou. Zvláště na slavnost Vzkříšení se teple oblečte a vezměte si s sebou svíčku.

Swíce v našich rukou, rozsvícená od velikonočního ohně, který je symbolem Krista, nám napovídá, jaký postoj máme zaujmout vnitřně. Swíce lze zakoupit předem v kostele.

Slavení Vzkříšení v kostele bude pokračovat společnou snídaní v Orlovně. Všichni jste srdečně zváni.

Prosíme, jídlo na společnou snídaní, můžete dopravit do Orlovny v sobotu od 17 – 18 hod.

Na Boží Hod nebudou bohoslužby ve vesnicích.

Některé bohoslužby je dobré slavit společně.

Druhá mše bude v 10.15 hod. v Letohradě.

Česká křesťanská akademie v Letohradě pořádá

Velikonoční koncert legendární skupiny C&K Vocal

Písňe podle velikonočních motivů Nového zákona zpívají Helena Arnetová, Jiří Cerha, Zuzana Hanzlová, Hana Horká a Michal Pleskot

čtvrtek 19.4. v 19 hod., v kostele sv. Václava v Letohradě. Vstupné dobrovolné.

Česká křesťanská akademie v Letohradě pořádá přednášku irského misionáře z Prahy Gerarda Turnera: **Od nenávisťi k porozumění**, neděle 22.4. v 19.30 hod. v Orlovně na Orlicí. Vstupné dobrovolné.

Česká křesťanská akademie v Letohradě vás zve na přednášku prof. Jana Sokola: **Biblické stvoření aneb křesťanství a evoluce**, pátek 4.5. ve 20 hod. v evangelickém kostele. Možnost zakoupení knih J. Sokola. Vstupné dobrovolné.

Evangelický sbor v Letohradě zve na **výstavu obrazů Jaroslava Tschöpy, výstavu Aleny Tschöповé Tradiční Velikonoce** Vernisáž: 30. 3. v 18 hod. Výstava bude otevřena od 2. do 13. 4. v evangelickém kostele. Pondělí - pátek od 15. do 19. h., nebo dle domluvy na tel.: 465 622 177

Výstava s jarní tematikou
2. – 15. 4. - Dům s pečovatelskou službou

Velikonoční výstava
1.- 3.4. od 9 do 17 hod. v Hasičské zbrojnici na Kunčicích, vstupné dobrovolné.

Jarní výstava v Městském muzeu do 7.4. Možnost zakoupení kraslic, perníčků, pomlázek nebo jarní dekorace. Součástí výstavy je soutěž pro školy „o nejkrásnější jarní obrázek“. O vítězi rozhodují návštěvníci.

Houslový koncert Leoše Čepického
středa 4.4. v 18 hod. – zámek, sál ZUŠ

Absolventský koncert K. Faltejskové
úterý 10.4. v 17 hod. – zámek, sál ZUŠ

Společný koncert sborů Korálky a Petrklíč
pátek 13.4. v 18.30 hod. v evangelickém kostele.

Divadlo Bez zábradlí uvádí hru: **Francise Vebera – Blbec k večeři** V režii J. Menzela. Pondělí 16.4. v 19.30 hod. - Dům kultury Vstupné: 220/240 Kč, předprodej v informačním centru.

Žáci ZUŠ hrají skvosty baroka
úterý 17.3. v 17 hod. – zámek, sál ZUŠ

„**Jak našli Sat-čit-ánandu**“ - autorské čtení a prezentace knihy pana Filipa Svobody úterý 17. 4. v 18 hod. – rotunda zámku

MATEŘSKÉ CENTRUM MOZAIKA
Centrum Pod střechem (bývalé jesle)
Taušlova 714, tel: 465 622 201,
mob: 731 402 336,
e-mail: podstreichou@seznam.cz
www.ou.caritas.cz

JARNÍ BURZA DĚTSKÉHO OBLEČENÍ A POTŘEB

(velikost cca do výšky 130 cm)
21.4. v sobotu od 9 – 11 h. **PŘÍJEM VĚCÍ**
22.4. v neděli od 9 – 11 h. **PRODEJ**
22.4. v neděli od 14 – 15 h. **VÝDEJ PENĚZ A NEPRODANÝCH VĚCÍ**
Manipulační poplatek za každý prodaný kus je 10%. Nevyzvednuté věci věnujeme na charitativní účely.

Boží přátelství nás ubrání před nicotou smrti.

Život Boží křtem přijali

11.3. Šimon Škarupa
18.3. Zuzana Kejzlarová

Ke vzkříšení jsme provodili

21.3. Petra Mikysku 73 let
23.3. Emilií Motyčkovou 69 let

Poděkování

Děkujeme panu faráři Vackovi za návštěvu naší maminky v době její nemoci.

Děkujeme paní doktorce Nosálové a zdravotním sestřám Charity za obětavou péči o maminku.

Rodina Motyčková

Díky Vám

jsme poslali na celodiecézní sbírky:
25.2. „Svatopetrský haléř“ 14.012 Kč
18.3. „Plošné pojištění (1)“ 10.613 Kč

VOLBY DO FARNÍ RADY V BŘEZNU 2007

Voleb se zúčastnilo 237 voličů. Neplatných hlasů bylo 6.

Za Šedivec byla zvolena Petra Kaplanová, za Mistrovice Karel Halbrštát, za Lukavici Leopold Paďour, nejstarší.

Za celou farnost Iva Marková, Milan Jurenka, Vladimír Tomek, Marcela Náhlíková.

Podle počtů hlasů volbách se umístili: Pavel Vychytil, Antonín Řehák, Marie Hoffmannová, Jana Faltejsková, Miroslav Honzátko, Jiří Skalicky, František Stejskal, Jan Majvald, Eduard Novotný ml., Lenka Venclová, Petr Poláček, Olga Doskočilová, Marta Vaničková, Vlasta Motyčková, Zdena Honzátková, Monika Vychytilová, Luděk Majvald, Marie Moravcová, Miloslava Šejvlová.

Svoz plastů, papíru a tetrapakových obalů „dům od domu“ 9. 4. a 23. 4. 2007

Mobilní svoz odpadů (objemných, nebezpečných, pneumatik) se bude v letošním roce konat pouze na podzim (8. – 11. 10. 2007).

Soutěž ve společenském tanci

Děti a junioři ve věku 8 – 16 let sobota 21.4., 11 – 15 hod. - Dům kultury

Výstava obrazů VLADIMÍRA PLOCKA
neděle 29. 4. v 15 h. - oranžerie v parku
Výstava potrvá do 20. května 2007.

ADOPCE NE DÁLKU

Měsíc březen je pro naše adoptované děti posledním měsícem vyučování ve školním roce 2006/2007. V měsících duben a květen děti mají

letní prázdniny a tráví je různě. Mnoho dětí je u babičky, jiné musí pomáhat v domácnosti. Některé děti se účastní letního tábora, který pro ně organizují indiští koordinátoři projektu „Adopce na dálku“, a který má na děti výborný vliv. Hrají společné hry, tancují, malují, chodí na výlety. Z dopisů od dětí víme, že na letní tábor jezdí moc rády.

Většina dětí se těší, že bude moci v červnu zase začít chodit do školy. My jsme na sebe vzali závazek platit osmi adoptovaným dětem školní docházku. Je pravda, že tento závazek je vždy na jeden školní rok, ale neumíme si představit zklamání dítěte, kterému by bylo oznámeno, že do školy již další rok chodit nemůže. Je to tedy víceméně závazek na celou dobu jeho školní docházky.

Pro osm adoptovaných dětí potřebujeme vybrat 40.000,- Kč. Z částky 5000,- Kč se každému dítěti zaplatí školné, školní uniforma, cestovné do školy, aktovka, školní pomůcky a jedno plnohodnotné jídlo denně. Při letošní sbírce se vybralo 67.842,50 Kč. Částku 40.000 Kč pošleme našim osmi adoptovaným dětem na studium v dalším školním roce a čtyřem z nich zaplatíme z částky 20.000 Kč ještě další rok studia. Zbylých 7.842,50 Kč pošleme na projekt „Domky pro chudé“.

Děkujeme vám všem, kteří jste na tento projekt přispěli. Každá částka vhozená do pokladničky, pomůže dětem, které vám jsou za pomoc vděčné. Svůj dík vyjadřují v dopisech, které dostáváme dvakrát do roka. Děkuji vám také jejich rodiče, kteří mají naději na snad lepší budoucnost svých dětí. Celé rodiny na vás myslí ve svých modlitbách.

*Za OCH Ústí nad Orlicí:
Marcela Náhlíková*

Co si zpívala statečná Kivkarjuk

Sem jenom slaboučká žena
a přece votročím ráda
a přece budu docela ráda
dřít se a dělat
druhejm k užitku
vesele žít a sloužit
teď trhám ty šedivý kočičky
podobný vousům velikýho vlka

Ráda vodejdu vodtud'
daleko daleko vodtud'
holínky mám samou díru
zatímco z vrbovejch proutků
trhám ty bílý a šedivý kočičky
podobný vousům velikýho vlka

eskymácká poezie

CO MÁ MÍT SPRÁVNEJ CHLAP

„Mami, nutně potřebuju kost!“ pravil jednoho dne prvňák Vašek přicházející ze školy.

„Nojo kost... cože? Jakou kost? Na co kost?“ odpoví nechápavě Helena Bedrníčková.

„Přece všichni správný chlapi měli kost – pračlověci, Indiáni, černoši, piráti... A já ji taky potřebuju...“ naléhal Vašek.

„No dobře, tak já zítra koupím kuře nebo třeba krůti stehno, tam je kloudná kost, upečem to a budeš mít kost, jo?“ snaží se domluvit matka se synem.

„To nepude, já ji potřebuju zrovna. Chápeš – Kuba má lebku ze srnky, Pěťa kančí zub, Tomáš má páteř z makrely... jen já nic!“ praví posmutněle Vašek.

„No dobrá, dobrá, něco vymyslíme,“ řekne Bedrníčková, která pochopila, že věc nesnese odkladu. Nechá všeho a přistoupí k mrazáku. Chvilu hledá, mumlá si přitom cosi nelichotivého o hospodyně, která má

Foto: Ing. Martina Jablonská

ZAJÍČEK

Velikonocí kladou na dobrou křesťanskou rodinu vysoké nároky: pozdravit všechny příbuzné – i ty, kteří nepřijali dar víry a pravý význam Velikonoc jim uniká. Myslí si, že je to jen příležitost vyřadit se.

Tyto nebohé duše nutno oslovit motivem velikonočního zázraku. Poháněk spatří pohlednici, trochu se zamyslí – a je z něho křesťánek!

Náročným požadavkům evangelizačního působení dokáže vyhovět pouze pohlednice pečlivě vybraná z kvalitní nabídky křesťanského knihkupectví.

Do jednoho takového vážím cestu s babičkou. Babičce přestávají sloužit oči, proto mě žádá o pomoc:

„Vlastíku, proč tu prodávají obrázky strašidel?“

„Rouhej se potichu, babi,“ odpovídám. „Podívej, jak se lidi otáčejí.“

„A tohle je Sandokan, vid'? Znáš ho z televize.“

„Jste na radě, paní,“ vybízí knihkupec. „Co byste si přála?“

„Ráda bych nějaké velikonoční pohlednice.“

„Stojíte přímo před nimi. Vidíte, co jich tu je?“

„Ale já chci velikonoční!“ úpí babička. „Se zajíčkem!“

Z knížky Vlastimila Pilného „Svádivá lejdy, ředitel vesmíru a můj anděl strážný“

v mrazáku takový zmatek, ale nakonec vítězoslavně ukáže krvavý balvan masa: „Koukej, mám tady hovězí žebro, takže k večeri bude polívka a ty budeš mít kost.“ Hoch hned pookřál, bez řeči napsal úkoly, vynesl koš, uklidil nádoby a svou mužnost předvedl ještě na deseti klicích a dvaceti dřepch. O pár hodin později už po kuchyni poskakuje šťastný kluk s třiceticentimetrovým kravským žebrem v ruce: „Hurá, takovouhle kost nemá

nikdo ze třídy!!!“

Správný chlap by tedy měl mít kost, o tom není pochyb. A taky by měl mít po kapsách pár užitečných věcí, jak Bedrníčková občas vypráví svým synům: „Děda lukavskéj, ten měl v kapse vždycky fůru zajímavých věcí – provázek, hřebíky, nůž, tužku... Nikdy nevíš, co se může stát a správný chlap si vždycky poradí, takže tyhle věci se dědovi kolikrát hodily. Nejvíc takových věcí měl samosebou v pracovně kalhotách neboli štruksákách, jak děda

říkal. To byly jeho nejoblíbenější kalhoty, často od pilin, sena, sazí, zkrátka od toho, co zrovna dělal. Měl v nich i pinzetu, křídla a pětikorunu a... „A mamko, měl tam děda i drátek?“ vpadl jí do řeči Vašek, který poslouchal s pusou dokořán. „To víš, že měl, asi takovýhle kousek,“ mírně se rozpažila Bedrníčková. Vaškovi se ulevilo a ona pokračovala: „V lepšíh strojení měl děda jen provázek a nůž, no a když si oblékl sako, třeba na pohřeb, kde občas řečnil, tak tam neměl nic – jen kapesník a brejle. Ale řeknu vám, hoši, že ty jeho štruksáky by vás náramně zajímaly...“ dopovídala Bedrníčková a Vašek nasucho polkl. Však i on tu a tam přinese leccos zajímavého cestou ze školy – klacek, šroub, dva metry drátu, kus plechu... Svě nálezy pak ledabyle, a přitom okázale hodí před matku se slovy: „Tohle jsem našel, někdy se to může hodit, ne?“ a má přitom výraz pravěkého lovce, který přitáhne domů vlastnoručně skoleného kance, jenž bude živit celou tlupu nejmiň měsíc. Je pravda, že Vašek jde v pradědových šlěpějích a jedny oblíbené kalhoty, které se musí prát jen potají, také má. Kromě několika nezbytností v kapsách je na ně hrdý proto, že si je sám spravil. Když se mu na koleně udělala díra jak svět (které ještě trochu pomohl), propíchl kolem ní čtyři malé otvory, kterými protáhl do kříže provázek a z obou stran ho zauzloval. Na kolenu mu tak vznikl jakýsi drchlanec, kterým se leckde chlubí a s krásným úsměvem přitom dodává: „Správný chlap si poradí!“ /M

RODINA

PODÍVEJTE SE NA VLASTNÍ RODINNÉ PROBLÉMY ZVENČÍ

Napjaté vztahy, nespokojenost, vztek či pocity viny, s nimiž jsme se v původní rodině léta potýkali, se najednou objeví i ve svazku, který jsme založili sami. Proč, když jsme to všechno chtěli úplně jinak? A jak z bludného kruhu ven?

Rodinné konstelace jako forma účinné terapie jsou u nás prezentovány pro širokou veřejnost již několik let semináři, publikacemi v českém překladu a konečně i českými vyškolenými lektory. Postavení jednotlivců vůči sobě při takzvaném stavění konstelace symbolizuje vztahy mezi nimi. Jsou-li verbálně nebo somaticky vyjádřeny emoce vyplývající z těchto skrytých vztahových vazeb, dostává se na povrch pravda, která je jinak ukryta v zástupných problémech. Například pocity odcizení v rodině, obsesní chování, nejasnost pozic jednotlivých členů rodiny vůči sobě a z toho pramenících pocitů nepatřičnosti.

Z rodinných konstelací vyplývá, že generacemi nevyřešené problémy se přesouvají na další generace, které nevědomky nesou jejich důsledky. Těmi mohou být napjaté rodinné vztahy jak v původní, tak současné klientově rodině, neschopnost zařadit se do běžné společnosti, vnitřní nespokojenost a z ní vycházející pocity viny, pocity neschopnosti plnit každodenní povinnosti a dokonce i psychosomatické potíže. To je běžná problematika. Nechtějí-li se ostatní členové rodiny podílet společně na řešení problémů, jsou konstelace řešením i pro klienta, který chce řešit rodinné vztahy jako jednotlivce.

Jak konstelace probíhají

Během semináře se takzvaně staví jednotlivé konstelace postupně pro několik účastníků a ostatní přítomní jsou vybíráni do zástupných rolí příbuzných, kteří souvisejí s řešeným problémem. Tím, že si klient vybere i zástupce za sebe, získá patřičný odstup od svého pohledu na věc, který bývá často zaujatý a povrchní. Pak intuitivně všechny rozeřádí v určitém vztahovém seskupení do prostoru. Lektor semináře postupně přeskupuje původní postavení zástupců a hledá nejen původ problému, ale takové seskupení, aby se všichni členové rodinného systému cítili uspokojení. To je spojeno se silnými projevy emocí, které některé konstelace provázejí. Jakmile je z rodinné historie nalezen a pomocí skupiny na semináři zobrazen skutečný a nikoli zástupný problém, změní se vzhled pro toho, kdo si konstelaci zadal. Vymění si místo svého zástupce a dokončí sám konstelaci. Vidí-li, v čem vězel jeho problém, dokáže jej řešit uvědoměle nejen v terapii, ale postupně také v reálném životě.

Postavení jedince v archetypálním řádu

Důležitým znakem rodinných konstelací je možnost vhledu do hluboko uložených problémů. Jde o specifikování jádra problému vytvořeného generacemi rodinného systému. Dávne problémy z historie rodiny, které nebyly v minulosti zvládnuty, se přenášejí na další a další generace a v hloubce podvědomí stále působí. Některý z členů rodiny tento problém nese a snaží se jej řešit ve svém životě. Pokud je většina těchto řešení společensky nepřijatelná, je důvod vyhledat odbornou terapeutickou pomoc. Obětování se, různé druhy závislostí, brutalita, disharmonické vztahy v původní i současné rodině, nedospělost, kriminalita, incestní vztahy, nedostatečné vnímání okolní reality a podobné problémové chování, které určitým daným způsobem rodinný systém kompenzuje a vyvažuje, se může zdát z hlediska jiných terapií nepřijatelné.

Foto: Marian Báčor

Archetypální řád je založen na historickém principu sounáležitosti a loajality rodiny a může ji porušit snaha některého člena z ní vyloučit. Nebo to, že klasické postavení rodičů a dětí v jejich rolích má zůstat neporušeno i tehdy, když děti dospějí. Zasahují-li děti do partnerské vazby svých rodičů tím, že se snaží získat jednoho z nich do koalice nebo chtějí zaujmout jeho místo, porušují rovnováhu rodiny. Naopak jeden z rodičů nikdy nesmí dětem upírat právo na druhého biologického otce či matku, i kdyby byl ze subjektivního morálního, společenského či trestního hlediska nepřijatelný. Každé dítě má právo na informace o biologických rodičích, se kterými je spjata pokrevní vazbou. Důležité je i pravidlo prvenství. První manželský partner a společně děti mají na úrovni řádu přednost před dalšími partnery. Prvorozený sourozenec před druhoro-

zenými. Porušením pravidla prvenství dochází k všeobecné nespokojenosti a zmatkům v rodinném systému.

Uvolnění emocí v průběhu terapie

Velkým zážitkem je uvolnění emocí. Je až zarážející, jak hluboké a vypjaté emoce zažívají neznámí a do problému nezainteresovaní lidé v rolích zástupců rodinných příslušníků. Kolik snahy musí někdy vynaložit na vyslovení obyčejné věty: „Mám tě rád, maminko, dala jsi mi život...“ Tyto jednoduché a účinné věty konstataující prostý fakt pomáhají uvolnit a překlenout silné negativní emoce a z nich vyvstávající antagonistické postoje. Bereme-li jako fakt, že zástupce v rodinném informačním poli skutečně prožívá autenticky cizí emoce, je otázka, je-li to dobré. Pocity vzduchu, strachu, nenávisti nebo bezmezné lásky, oddanosti a loajality, to vše tvoří podkladovou vazbu rodinných vztahů. Vyplynou-li emoce a přeměrují se z negativních vědomě do přijatelné formy, uvolní se i dosavadní povaha vztahů. Hodně pomáhá právě vzhled do příčin a jejich pochopení.

Emoce řídí naše vztahy a rodinné vazby, proto s nimi pracuje prakticky každá terapie orientovaná na rodinu. Uvolní-li se emoce v rodinném systému při konstelaci, uvolní se oboustranná vazba mezi členy rodiny, a to má umocňující vliv na zlepšení vztahů celkově. Způsob hledání problému pomocí skupiny účastníků semináře je natolik fascinující, že může být pro někoho strhujícím emočním zážitkem, pro někoho uvědoměním, že i v ostatních rodinách se děje něco velmi podobného jeho vlastním zkušenostem. Pro dalšího může být návodem, jak pomoci sobě a vlastní rodině a pro někoho jen nepochopitelnou a třeba i pobuřující podívanou.

Zástupce konstelace

Samostatným fenoménem je pozice zástupců, kteří v rodinné konstelaci představují potřebné členy rodiny. Je těžko uvěřitelné vidět reagovat cizí lidi, jako by byli příslušníky mé vlastní rodiny. Vstoupí-li do informačního pole dané rodiny, skutečně se mohou podobně chovat a navzájem na sebe reagovat. Někdy je lektorům semináře kladena otázka, nakolik může zastupující role ovlivnit pozitivně či negativně člověka, který ji intenzivně prožil, zda je jí nějakým způsobem zasažen. Odpověděla bych asi takto: všichni zapadáme do rodinného řádu, který má svá neměnná pravidla, jejichž působení nás zasahuje, třeba dobré či špatné vztahy k rodičům. Stojí-li účastník jako zástupce před představitelem otce a nemá dobrý vztah k tomu svému, prožije si svoji úlohu o to intenzivněji. Možná si uvědomí, že i pro něj nadešel čas řešit vlastní problém s otcem. Účast v konstelacích bývá i pro zástupce velkým zážitkem.

Jaké informace o rodině jsou potřebné

Rodinné konstelace jako terapie mohou pomoci při vážných problémech ve vztazích v původní rodině, partnerských nesho-

Jarní píseň

Ája ha
ája ha

Vyjel sem v kajaku
vobhlídnout břeh

Ája ha
ája ha

Připlul sem k závěži
co už začala tát

Ája haj ja
ája ha

V tý chvíli sem poznal
že jaro je blízko
že zima je pryč

Ája haj ja
ája haj ja!

A já sem se bál
že mně zeslábnou oči
že budou moc slabý moc slabý
aby uviděly tu nádhru kolem

Ája haj ja
ája haj ja
ája ha!

eskymácká poezie

dách, sporech dětí ve vícečetných manželstvích, traumatických nevyjasněných pocitech v rodině a partnerských vztazích, při opakujících se generačních osudech a někdy i při psychosomatických obtížích.

V rodinné minulosti se hledají především fakta a je třeba zdržet se emočního hodnocení osob. To, že klient či rodinné mínění vidí určitého příslušníka negativně, je většinou následek těchto faktů, které při konstelaci vyjdou najevo (například zestátněný majetek, citové vazby na jiného než sňatkem vynuceného partnera, nezvládnutý smutek při úmrtí dětí a podobně). Při přípravě na vlastní konstelaci je důležité podchytit v obou generačních liniích rodičů opakující se osudy nejméně k prarodičům (válečné útrapy, osiřeni, rozvody, předčasná úmrtí, emigrace, kriminalita, životní neúspěšnost, vyloučení z rodiny).

Protože rodinné konstelace mají své zákonitosti, které mohou odporovat našemu běžnému přesvědčení a morálnímu hodnocení, doporučuji potřebnou dávku tolerance a trpělivosti k pochopení jejich pravdivosti. Odhalují historický řád rodiny v neobyčejné hloubce a síle a s ním i pravidla o potřebě jeho vyvažování každým jednotlivým členem rodinného systému, jímž můžete být právě vy.

*Helena Červinková,
Psychologie dnes 5/2006*

NÁŠ ROZHOVOR

Pěkně to voní v papírnictví, v knihkupectví, v prodejně obuvi a také v opravně obuvi. Třeba u pana Stanislava Kalouska, majitele Škrpálservis, jak sám nazval svůj podnik v Letohradě...

Jak jste s opravnou obuvi začínal?

Začínal jsem v r. 1991, předtím jsem dělal 10 let v Žamberku pod Dřevotexem, který měl sběrný a opravný po celém okrese. Když se podnik rušil, odkoupil jsem některé stroje a zkusil to sám. Tehdy tady byla spousta práce, doslova pole neorané, a byla to pěkná práce, protože se opravovala kvalitní česká nebo slovenská obuv.

Dá se opravou obuvi uživit rodina?

Docela těžko, je to především služba a řehole na neurčitou dobu. Bohužel tomuto řemeslu nedávám velkou budoucnost, jsem si vědom, že jednou to budu muset zabalit a jít dělat něco jiného...

Jaká je hlavní příčina?

Celý likvidační proces nastartovali Asiaté se svým laciným zbožím, které nakupují za 20,- Kč a prodávají za 200 – 300 – 400 Kč. My, když máme zgenerovat boty, těžko se vejde do 200,- Kč, ale přitom v takových botách můžete ještě nejmíň dva roky chodit. Takže lidé zvažují, jestli si koupí nové boty u Asiátů nebo si nechají opravit staré. Sice se už i u nich objevuje zboží z kůže, ale většina bot je jen na ničení páteře i nohou... Jejich koženkové boty se doslova rozpadají pod rukama, když je máme opravit. Veškeré opravy děláme z kůže a na koženku to samozřejmě neplatí. Sám k těmto botám nemám důvěru, vím, že u dámským podpatkových bot chybějí ocelové klenky nebo napínací stélka na svršek... Když na to pak stoupnete, bota se zhortí... Kdyby něco takového udělali ve fabrice ve Zlíně, tak to vystaví na schodiště, kudy všichni přicházejí a odcházejí z práce, jako fušerskou nekvalitní práci. Je to pak velká ostuda pro toho člověka... Nehledě na to, že takovou práci by z fabriky nepustili ven.

Lidé ještě nezpозorovali, že je lepší si koupit jedny kvalitní boty na více let, než levné na 1 sezónu?

Některí na to přicházejí. Ale důležité je, že spousta lidí na tom není ekonomicky dobře, takže uvažují krátkodobě – koupí laciné boty u Asiátů a domnívají se, že v tu chvíli na tom vydělají. V delším časovém horizontu se jim

to ale nevyplatí... Spousta lidí už ale přechází na kvalitu...

Přesto si myslíte, že opravná bot nemá budoucnost?

Nejspíš ano. Muselo by dojít k úplné přorientaci všeho, a k tomu nedojde – výroba i známých světových firem se odehrává v Asii, protože tam je nejlacinější pracovní síla.

I když vývoj obuvi jde dopředu, dá se říci, že klasická obuv zůstává po 100 let takřka stejná?

Stříhy se nemění. Obuv se doplňuje více ozdobami, perforací, výšivkami... Ve 20. – 30. letech byla jednoduchá bota, která dnes nese více prvků, ale základ je stejný. Navíc dřív byly boty daleko pracnější, nemluvě o ruční výrobě – stejně utahovat nit, aby bota nebyla šišatá, atd. Dnes je jejich výroba jednodušší a lacinější...

Co je na vaší práci nejtěžší?

Asi to, že na opravě jedněch bot strávíte půl dne nebo den, a když si za to řeknete 200,- korun, tak zákazníkům se to zdá předražené. Pak si říkám, proč to dělám? Je to dost demotivující...

Ano, tak to je u spousty řemesel. Kamarádka, která váže knihu několik dní a pak si řekne třeba o 500,- Kč mluví o něčem podobném, ta částka vaší práci nezaplatí...
Je to v myšlení lidí. Leckdo nemá problém utratit za dvě hodiny v hospodě několik set korun, ale má problém zaplatit za službu... Připisují to stále většímu napětí, ve kterém lidé žijí - co se týče politické situace atd. Vše se na nich podepisuje. Je jiná doba, dřív přišli, popovídali si, ale dnes je na lidi vyvíjen velký tlak – nemají jistotu, jsou podráždění, všude na nich chtějí peníze, ceny energií stoupají, i když šetří... Jsme obětí hektické doby...

Spousta lidí má úctu k řemeslu a přeje nám, abychom vydrželi, ale spousta lidí ji také nemá... To je ale všude...
Co vás v práci uspokojuje?
Když dokážeme lidem vyhovět a vidím, že zákazník je spokojený. Pak jsem spokojený i já.

Mám zkušenost s Angličany a Němci, kteří sem jezdí každé léto na prázdniny a nechávají si u nás spravit své kvalitní kožené boty. U nich by to stálo víc než nové boty. Je pro mě hezké, když přijdou, prohlédnou si opravenou obuv a když se jim to líbí, pochválí nás...

Děkujeme za rozhovor.

/M

„BODAJ“ ZNAMENÁ UKRAJINSKY „KÉŽ BY“

V neděli 25.3. jsme se sešli v zámeckých arkádách na vernisáži výstavy fotografií a dětských obrázků, která přibližuje životní podmínky dětí s postižením vyrůstajících v ústavních zařízeních na Ukrajině a stopy dobrovolnické spolupráce s těmito dětmi.

Pavlna Techlová, jedna z přítomných dobrovolníků, kteří působí v dětském domově ve Vilšanech, nám řekla:

Dobrovolnická činnost v dětském domově ve Vilšanech začala po rozpadu SSSR, kdy tam začali jezdit dobrovolníci z Francie, Německa, Slovenska, USA, Polska. Jejich pomoc byla zaměřena především materiálně, životní podmínky dětí v domově byly v té době pravděpodobně nadměrně zoufalé. Skupina francouzských dobrovolníků dokonce zajistila rekonstrukci dvou budov v areálu domova včetně rehabilitačního vybavení. Smutným faktem ovšem zůstává, že prostory se nevyužívají k účelům, pro něž byly zařízeny.

Kdy začali do Vilšan jezdit Češi?

Poprvé v r. 1996 pod mezinárodní humanitární organizací ADRA. Od roku 1998 začala do domova pravidelně jezdit skupina českých studentů, z nichž někteří později založili občanské sdružení Bodaj – na pomoc postiženým dětem ve střední a východní Evropě. Dobrovolnická činnost těchto lidí nespočívá pouze v materiálním zajištění, ale především v pomoci lidské, v naplnění jinak prázdného volného času dětí. Naše skupina – převážně studentů Jaboku – se k činnosti Bodaje připojila poprvé na podzim r. 2005.

Zmínili jste, že do Vilšan jezdila zpočátku spousta dobrovolníků různých národností... Jaká situace tam je teď?

V současné době je to tak, že sem tam dorazí do dětského domova jednorázová materiální pomoc od tamních charitativních spolků. Kromě „bodajáků“ se o vilšanské děti zajímá jedna švýcarská dobrovolnice, jejíž snahy nespočívají pouze v materiálním zajištění, ale také v přímé činnosti s dětmi. Dá se tedy říci, že dobrovolníci z Bodaje jsou, spolu s touto Švýcarkou, jedinými, kdo domov pravidelně navštěvují a pomáhají dětem k hodnotnějšímu prožití jejich dnů...

Jak na vás práce s dětmi ve Vilšanech působí a co vám přináší?

Zde mohu mluvit jen sama za sebe, ale jsem přesvědčena, že ostatní přitakají, řeknu-li, že největší radostí a odměnou jsou úspěšné krůčky ke změnám zoufalých životních podmínek dětí a v přispění k jejich spokojenějšímu životu...

zaznamenala Iva Marková

ČEŠI ZJIŠTŮJÍ, ŽE I SMRT MŮŽE BÝT DOBRÁ

pokračování ze str. 5

invalidní důchod a cítila se jako odpadek. Bylo to dost hrozné,“ vzpomíná. Předchozí zážitky z nemocnice ji zlákaly k návštěvě odborné přednášky o hospicích, kde se setkala s charismatickou zakladatelkou hospicového hnutí u nás Marií Svatošovou. „Nabídla mi, ať jedu do Polska na seminář kanadských a britských specialistů, který mi zcela otevřel oči. Pochopila jsem, jak špatně se na interně léčila bolest, že s pacienty se dá jednat úplně jinak, a došlo mi také, že lékařská péče o umírající není žádná charita, jak jsem si myslela dřív, ale high tech medicína. Věděla jsem, že tohle chci dělat.“

v domově ve Vilšanech

Léčba bez rajské

Začala sbírat zkušenosti, pracovala v různých hospicích a počátkem tisíciletí se s manželem psychologem a třemi přáteli rozhodla založit v Praze vlastní. Plán ztroskotat na nedostatku vhodných prostor a pětice nakonec přistoupila k riskantnímu řešení, které znala ze zahraničí - založit si mobilní hospic a pomáhat přímo v rodinách. Riskantním hlavně kvůli zmíněné finanční nejistotě - na rozdíl od kamenných hospiců, kterých je u nás deset, nemohli spoléhat na platby z pojištění, ale výhradně na evropské nebo české granty, případně dary. „Začínali jsme na koleně v jedné malé kanceláři a museli se všechno učit za pochodu. Někdy to bylo docela legrační,“ směje se Goldmannová, „vzpomínám si, jak jsme jedné z našich prvních pacientek vezli polohovací lůžko rovnou z fabriky a museli jsme doufat, že víme, jak se skládá.“ Zpráva o nových službách Cesty domů se ale brzy roznesla a začal o ně být velký zájem. Během čtyř let se pětice rozrostla na firmu s 25 zaměstnanci. Ročně se postará o 120 pacientů z Prahy, provozuje knihovnu, informační a internetový portál umírání.cz, půjčuje rodinám pomůcky jako speciální lůžka proti proleženinám nebo kyslíkové dýchací přístroje, provozuje poradenskou telefonní linku. „Spousta věcí se dá vyřídit jen radou po telefonu,“ vysvětluje ředitelka Martina Špinková. „Lidé jsou velmi nejistí a často stačí, když jim můžeme potvrdit, že pečují správně. Když třeba volá paní, jejíž manžel

nechce jíst rajskou, i když ji měl tak rád, promluvíme s ní, a pokud je evidentní, že se blíží konec, ujistíme ji, že člověk tři dny před smrtí už nepotřebuje rajskou, ale spíš pohladit.“

Filozofie hospiců je jiná než přístup klasické medicíny: nejde jim o záchranu lidského života, ale o to, jak jeho závěr učinit co nejhodnotnější. Žádné zakazování cigaret, polykání zbytečných prášků, které už nemohou nic spravit, běhání z vyšetření na vyšetření. Člověk má vyřídit to, co potřebuje, rozloučit se s milovanými lidmi a místy, říct, co má na srdci, a užít si hodiny, které mu zbývají, pokud možno bez bolesti. V nemocnici ani léčebně to ovšem nejde. „Lékaři strašně nechtějí hledět do tváře smrti, vítězná medicína ji chápe jako prohru,“ říká Martina Špinková, „my si naopak myslíme, že práť do někoho chemoterapií tři týdny před koncem, aniž s ním promluvíme, je prostě špatně.“

Právě pevné rozhodnutí nenechat se „uléčit k smrti“ stojí ve středu následujícího příběhu, jednoho z prvních, do něhož Cesta domů zasáhla.

Čas být s mámou

Život Alice Holubové (36) se změnil jedním podvečerním telefonátem v zimě roku 1997. Vystudovaná lékařka toho času na mateřské byla s dětmi sama doma, za okny padal sníh a na druhém konci aparátu se ozvala její matka. Nechtěla to prý říkat dřív, ale právě jí v nemocnici operovali nádor prsu. „První, co mě napadlo, bylo - prosím, ať máme spolu aspoň pět let. Nakonec to bylo šest a půl,“ říká paní Holubová. Nádor, jemuž laboratorní testy přiřadily tu nejhorší možnou typologii, se jevil o to zlověstnější, že historie se v rodině opakovala: v témž věku jako Milena Švehlová smrtelně onemocněla už její matka. „Máma to přijala statečně, nenalhávali jsme si, že to musí nutně dopadnout dobře, ale samozřejmě jsme věřili, že to dobře dopadne,“ vzpomíná Alice. „Prostě jsme se snažili žít. Pamatuju si, jak jsme si dali po její první chemoterapii dobrý oběd, pak šli spolu vybrat paruku a žertovali, že musíme zvolit nějakou hodně šik ve stylu nová hlava, nový život.“

První operace a léčba proběhla úspěšně, nález zcela zmizel. Jenže za tři roky o sobě dal znovu vědět v podobě metastáz v plicích. „V tu chvíli máma věděla, že její čas je zřejmě omezený. Začala chodit na psychoterapii, cvičit, pracovat se svými vztahy. Byla schopná žít plnohodnotně, a snad občas i šťastně žít,“ říká Alice.

V září 2002 ale přišly zdrcující výsledky vyšetření: metastázy prorůstaly kostmi, plícemi, mozkem. „Bylo jasné, že teď je čas být s mámou. Dala jsem výpověď ze své

psychiatrické praxe, abych se o ni mohla starat,“ popisuje Alice. „Nemocnice nepřipadala v úvahu. Věděla jsem, že tam ji budou léčit a léčit, dokud neumře. Tak jsme si řekli, že zkusíme zůstat doma.“

Nejlíp jak to šlo

Alice Holubová dala výpověď a pak - stejně jako mnozí jiní lidé v podobné situaci - se přes známé doslechla o Cestě domů, což jí pomohlo vyřešit otázku, jak péči o nemocnou mámu zvládne. Do rodiny začala pravidelně docházet doktorka Marie Goldmannová.

Každodenní život s umírajícím členem rodiny se prý nijak zvlášť nelišil od toho, který žili předtím. Ještě během podzimu stihala bohemistka Milena Švehlová konzultace se svými studenty. Svým dětem (devět a šest let) řekla Alice Holubová, že babička je hodně nemocná a budou s ní teď častěji. S nemocnou matkou strávily vždy čtyři dny v týdnu nepřetržitě (děti přitom normálně chodily do školy), zbylý čas se o Milenu Švehlovou staral její bývalý partner - otec Alicina mladšího nevlastního bratra Jakuba (17). „Děti to braly úplně normálně. Zna-ly babičku bez vlasů, nelekalo je to, a měly radost, že s ní mohou být v posteli, hrát si a číst. A když byla unavená, prostě je poslala pryč,“ vzpomíná Alice. Horší zkušenost měla s učitelkami, když jim přišla říct, co se v rodině děje, a upozornit je, že děti možná občas nepřijdou do školy nebo jim půjde hůř učení. „Reagovaly úzkostlivě - že si malé

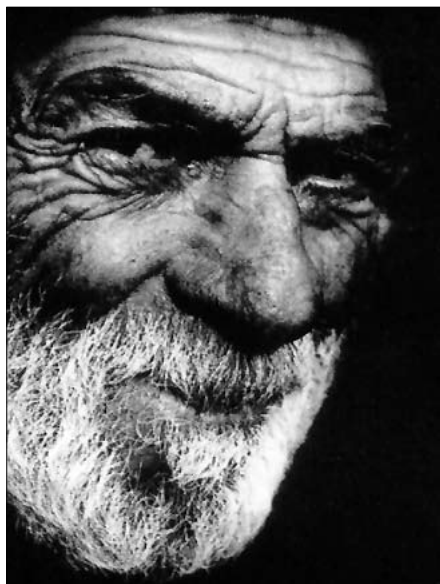

foto: Pavel Šterba

děti nezaslouží být vystavené takové hrůze, že na to psychicky nemají, že se zbytečně zhorší. Celé to vyznělo, jako že jsem špatná matka,“ vypráví Alice. „Neměla jsem chuť se s nimi hádat, jen jsem jim řekla, že vím, co dělám, a šla. Myslím, že to hlavně oslovilo jejich vlastní smrtelnost.“

Rodina společně strávila Vánoce, po nich se ale stav nemocné zhoršil. Před Silvestrem upadla paní Švehlová do komatu. „S mým

manželem a máminým bývalým partnerem jsme u nás byli nepřetržitě. Četla jsem jí knížku a noviny, vařili jsme oběd, dívali se na zprávy, povídali si,“ vzpomíná Alice. „Prostě jsme s mámou žili.“ Na Silvestra se stav zhoršil a Milena Švehlová začala mít problémy s dýcháním. „Bylo vidět, že s něčím bojuje a něco jí brání odejít. Měla strach, co bude s Jakubem, který tenkrát ještě studoval střední školu. Řekla jsem jí, že může jít, že se o něj postaráme. Dech se uklidnil a za chvíli ustal. A zrovna v tu chvíli začaly na kobyliském náměstí zvonit zvony.“ Ještě hodinu byla rodina s matkou společně, než zavolala doktora, aby konstatoval smrt. „Rozloučení s člověkem, který nás opustil, je velice důležité,“ zdůrazňuje Marie Goldmannová, která tehdy na svou poslední návštěvu k paní Švehlové přijela z cesty na silvestrovský večírek. „Není třeba hned volat pohřební službu, rodina může svého člena umýt, obléct, zapálit svíčky, přinést čerstvé květiny nebo mu dát na cestu pár věci pro štěstí. Má-li chuť, může také zavolat jeho přátele, aby mu řekli sbohem.“ Alice Holubová téhle možnosti využila, podoba rozloučení s maminkou ovšem celkem pochopitelně zůstává intimním rodinným tajemstvím.

„Člověk je v obrovském stresu, veškerá pozornost je koncentrovaná na toho umírajícího,“ rekapituluje Alice pocity z posledních dnů. „Ale zároveň vás ta hrůza jakoby pomalu pouští, nesmlouváte se smrtí, a postupně ten strach úplně překryje pocit, že je to nejlíp, jak to mohlo být.“ Ve dnech, týdnech a měsících po smrti se jí prý potvrdilo, že bylo dobře děti od babiččina umírání neizolovat. „Jednak pro ně smrt už nikdy nebude takové tabu, ale taky jim to dalo víc prostoru plakat a ulevit si,“ přemýšlí o výhodách domácího umírání. „Máma se nám neztratila ze života. Brácha to skvěle zvládl a dneska o ní můžeme normálně mluvit, klidně si z ní dělat srandu. Máma není téma, o kterém je nutné mlčet.“

Každý se hodí

Hospicové hnutí na celém světě, Česko nevyjímaje, má jedno specifikum: přitahuje obrovské množství pomáhajících dobrovolníků všech možných profesí. Být nablízku umírajícím má prostě zvláštní přitažlivost. „Člověk nepomáhá jen druhým, ale i sobě. Dělají to většinou lidé, kteří si kladou nějaké existenciální otázky a taky se trochu chtějí připravit na vlastní smrt. To platí nejen o dobrovolnících, ale i o nás zaměstnancích,“ říká ředitelka Cesty domů Martina Špinková.

Díky amatérské pomoci může její hospic nabízet služby, o kterých se žádné jiné zdravotní či sociální instituce ani nesní. Nejde jen o to, že Cesta domů má v adresáři dost lidí, které může kdykoli požádat, aby s něčím vypomohli v domácnosti umírajícího, přivezli mu ze skladu kyslíkovou bombu nebo ho vzali třeba autem na výlet k rodnému domu.

V řadách dobrovolníků najdeme také chirurga, očního lékaře nebo zubaře, kteří v případě potřeby zaskočí přímo u lůžka umírajícího, kuchařky, co vypomohou s jídelníčkem, nebo karbaníka, který zabaví umírajícího milovníka mariáše. Tahle „specializace“ je důležitá a lidé z Cesty domů se na ni adeptů vřdycky pečlivě vyzývají. Jednou například do kanceláře Cesty domů dorazil dobrovolník, který jako jediný svůj zájem uváděl chov velkých psů. „Říkala jsem si v duchu, ježišmarjá, k čemu by nám tohle mohlo být dobré?“ vzpomíná Marie Goldmannová, která s ním tehdy dělala pohovor. Nicméně si ho zapsala a mladík absolvoval několikadenní školení pro práci s umírajícími. „Uběhlo pár týdnů a volala k nám zoufalá paní, že její nemocný manžel už nemůže vstát z postele. Choval dva pitbulteriéry, kteří pochopili, že jsou bez pána, a začali si vyskakovat. Paní se jich tak bála, že je zavřela do prázdného pokoje a odmítala otevřít. Dovedete si představit, jak se nám ten kluk hodil?“

Zvláštní kvalifikace ale není podmínkou, hodí se každá ruka, která projde speciálním školením. Jiná pacientka Cesty domů například trpěla před smrtí obrovským strachem, jehož příčinu nikdy neprozradila. Dostávala záchvaty, při nichž doslova řvala hrůzou, a utišilo ji jedině: když ji někdo držel pevně za ruce. „Její manžel byl brzy naprosto fyzicky a psychicky na dně,“ vypráví Goldmannová, „vyřešili jsme to tak, že se u ní poslední dva dny permanentně střídali dobrovolníci, něžně ji drželi za ruce a mluvili na ni, aby mohla odejít v klidu.“ Podobným dokladem toho, jak může nezištná pomoc změnit dosti hrůzostrašnou situaci v hodnotný soumrak života, je i poslední příběh.

Volba paní Kubalové

Dvě dámy, které spolu právě rozmlouvají v bytě na pražském sídlišti Háje, působí na první pohled jako dávné přítelkyně při odpoledním čaji. Smějí se, občas se pohladí po ruce, pokyvují hlavami na znamení porozumění. Jedna druhé lichoť, jak dobře vypadá, ta se na oplátku svěří, jak moc se těší na víkend na chalupu, a přidá zážitek z včerejší návštěvy divadla - před začátkem představení s překvapením zjistila, že tu není výtah, který by ji na invalidním vozíku dopravil do hlediště. „Uvaděčka že musela shánět chlapce, aby vás vynesli po schodech?“ směje se spolence. „No to je dobrý.“ Jen špatná řeč a invalidní vozík vypravěčky pozorovatelé připomínají, že tyhle dvě dámy nejsou spolužačky ze střední školy, ale lékař a jeho těžce nemocný pacient.

Amyotrofická laterální skleróza je diagnóza, při jejímž vyslovení zasvěceným tuhne krev v žilách. Plížívá a nevyzpytatelná nemoc, při které člověku zvolna odumírají nervové buňky ovládací svalstvo, až zůstane zcela imobilní a řeší jedno z nejtěžších dilemat, jaké mu může příroda postavit do cesty: zda povolat na pomoc vyživovací a dýchací přístroje,

kteří mohou prodloužit jeho život na lůžku, nebo jít vstříc smrti udušením. Jen výjimečně se stane - což je případ slavného fyzika Stephena Hawkinga -, že nemocný přežije víc než několik let.

Aleně Kubalové (51) se nemoc poprvé přihlásila před čtyřmi lety, když cestou z práce znenadání zakopla a upadla. „Šli jsme se na to místo pak podívat, vidím to jako dnes,“ vzpomíná její manžel, „myslel jsem, že tam bude boule na asfaltu. Ale nic tam nebylo, jen rovná zem.“ Až téměř po roce se lékařům podařilo zjistit příčinu záhadných pádů. To už měla paní Kubalová velké problémy s chůzí a její zdravotní stav se rychle zhoršoval. V roce 2004 byla na vozíku, začala být nesoběstačná, objevily se trable s řečí a polykáním. Na jaře 2005 neurolog rodině řekl drtivou prognózu: pacientka se nedožije Vánoc. Bezradný manžel se obrátil na domácí hospic a zatím se situace vyvíjí mnohem příznivěji: loňské Vánoce má paní Kubalová za sebou a pravděpodobně stihne i ty letošní. Přes horšící se zdraví přitom může mít pocit, že to stále ještě je život.

Nebo ani to ne

„Vý jste tak statečná, já vás obdivuju,“ loučí se ošetřující lékařka Cesty domů a hned paní Kubalové vypočítává, kdy za ní kdo přijde. Pacientka reaguje širokým úsměvem. Nemůže už příliš hýbat nohama ani rukama, takže se s invalidním vozíkem nedokáže po bytě pohybovat, a jen s obtížemi srká brčkem čaj. Její manžel Petr Kubala, jinak vysoce postavený manažer, s ní tráví večery a víkendy, ale přes den musí vydělávat na domácnost a dva syny. Rodina tedy využívá pomoci babičky a placených služeb katolické

KŘÍŽOVÁ CESTA

„Vlastíku, už jsi velký, takže snad trefíš do kostela sám. Projdeš ulicí Úzkou, na jejím konci se dáš doprava do Strmé, zase až na konec – a jsi tam.

Né abys odbočil doleva do ulice Široké. Ta vede ke kinu a právě dnes dávají osklivý krvák. Kdybys jej zhlédl, ó synu, naše pečlivá mravní výchova by byla znehodnocena.

Film začíná výstupem cynika, kterému na nějakém tom životě moc nezáleží. I když hlavní postava je kladná, film je plný násilí a na konci jsou tři mrtví. Začátek je ve čtyři odpoledne.

Ty však v tuto dobu vstoupíš do chrámu Páně a zúčastníš se pobožnosti křížové cesty.“

Z knížky Vlastimila Pilného „Svádivá lejdy, ředitel vesmíru a můj anděl strážný“

foto: Lucie Svobodová

s ní byl na výletě na Sněžce, loni v Pyrenejích, letos v létě zdolávali alespoň hřebeny Orlických hor.

Jeho žena se nakonec svou osudovou volbu rozhodla řešit s obdivuhodnou odvahou: přes jemné naléhání manžela i lékařů odmítá přijmout výživovací sondu i dýchací přístro-

charity. Ale největší radost má paní Kubalová z návštěv dobrovolníků. „Jsou prostě úžasní, jednu paní mám tak ráda, že jí říkám druhá máma. Vždycky mi upeče koláč nebo buchtu,“ říká ztěžka paní Kubalová. „Taky mě berou do divadla, na koncerty a v létě dokonce několikrát na koupaliště. I narozeniny se mnou slavili.“

Petr Kubala ke své ženě přistupuje podobně: už když byla na invalidním vozíku,

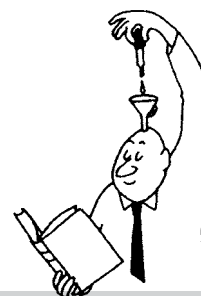
je, ačkoli začíná mít problémy s dušností. „Snažili jsme se ji přesvědčit, ale ona říká, že to nechce protahovat,“ krčí rameny Petr Kubala. „Vzhledem k tomu, že máme dvě děti, je to strašně obtížné. Ale to rozhodnutí musím nechat na ní.“

Usměvavá pohledná paní, před níž leží na stole několik rozečtených knih, zatím nepřibírá, že by se chystala odejít. Má prý ale hrůzu z nemocnic. Na její oslabenou řeč je totiž potřeba si zvyknout - necvičené ucho jí nejprve nerozumí, až časem začne rozeznávat slova. Neustále rotující zdravotnický personál na podobnou vnímavost nemá čas, takže při nedávné týdenní hospitalizaci Alena Kubalová velmi trpěla tím, že jí nikdo nerozumí a nikdo se s ní nebaví. „Jsem strašně ráda, že můžu být tady doma. Do nemocnice už nepůjdu, jedině umřít,“ říká. Mluvení ji vysiluje, takže na chvíli umlkne, aby si odpocínala. Vypadá, že o něčem přemýšlí, a pak ještě dodá: „Anebo ani to ne.“

Respekt, 6.12.2006

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 31.3.	19 h. Lukavice	sobota 14.4.	19 h. Lukavice
neděle 1.4.	Květná	neděle 15.4.	2. velikonoční
diecézní sbírka na Charitu			
7.15 h. Letohrad	Iz 50,4-7	7.15 h. Letohrad	Sk 5,12-16
8.45 h. Mistrovice	Ž 22	8.45 h. Mistrovice	Ž 118
10.15 h. Orlice	Flp 2,6-11	10.15 h. Orlice	Zj 1,9-19
	Lk 22,14-23,56		Jan 20,19-31
Zelený čtvrtek	18 h. Letohrad	sobota 21.4.	19 h. Mistrovice
Velký pátek	14 h. Letohrad	neděle 22.4.	3. velikonoční
	- setkání s dětmi	7.15 h. Letohrad	k 5,27b-32.40b-41
	18 h. Letohrad	8.45 h. Lukavice	Ž 30
neděle 8.4.	Slavnost	10.15 h. Orlice	Zj 5,11-14
ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ			
5.00 h. Orlice	1. Gn 1,1-2,2	sobota 28.4.	19 h. Lukavice
6.30 h. mše	Ž 104	neděle 29.4.	4. velikonoční
	2. Gn 22,1-18	sbírka na bohoslovce	
	Ž 16	7.15 h. Letohrad	Sk 13,14.43-52
	3. Ex 14,15-15,1	8.45 h. Mistrovice	Ž 100
	Ex 15,1-6.17-18	10.15 h. Orlice	Zj 7,9.14b-17
	4. Iz 54,5-14		J 10,27-30
	Ž 30	sobota 5.5.	19 h. Mistrovice
	5. Iz 55,1-11	neděle 6.5.	5. velikonoční
	Iz 12,2-6	7.15 h. Letohrad	Sk 14,21b-27
po bohoslužbě	6. Bar 3,9-15.32-4,4	8.45 h. Lukavice - pouť	Ž 145
společná snídáně	Ž 19	10.15 h. Orlice	Zj 21,1-5a
v Orlovně	7. Ez 36,16-28		J 13,31-35
	Ž 42		
	8. Řím 6,3-11		
	Ž 118		
	9. Lk 24,1-12		
10.15 h. Letohrad			
Pondělí velikonoční	Sk 2,14.22-33		
7.15 h. Letohrad	Ž 16		
8.45 h. Mistrovice	Mt 28,8-15		
10.15 h. Lukavice			

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741